

مكة على باب الخيل

١٨ نجى سنة

غرة ربيع الاول ١٣١٥

جزء، عدد : ٦٥

گریدک احوال عمومی و تاریخچه سی

[مابعد عن جزؤ ٦٤]

۷

نفوس

گرید جزیره سنک مقدار نفوسی ازمنه قدیمده بر میلیوندن زیاده بولنش ایدوگی بر چوق مؤلفین طرفدن بیان اولمقده ایسهده، بو معلوماتک مأخذی هیچ بری طرفدن گوسترامشدر . بناء علیه بو یاده ویریلان معلوماتک تمامیه مقرون صحت اولدیغنه کسب قناعت ایدلمی مشکل ایسهده جزیره نك فوق العاده مثبت و محصولدار بولنمی و قدیماً درجه مموری و اوراده یوزی متجاوز بلاد بولنش اولمی خصوصاتی جزیره قدیماً بر میلیونه قریب نفوس بولنه ییش اولدیغک فرض و تخمیننه مدار اولور .

ساواری (Savary) نام فرانسیز سیاح دخی ازمنه قدیمده گرید جزیره سنده برملیون ایکی یوز بیك نفوس موجود بولنش اولدیغنی بیان ایدبور ایسهده بوبابده کی تخمینات و حساباتک تمامیه قناعتبخش اولسنه مدار اوله جق بر اساس گوسترمبور . مثلاً دیورکه : قدیماً گریده بولنش اولان یوز شهردن ههرینک اهلایی آلتیشر بیك نفوسدن حساب ایدلسه شهرلر اهلایی آلتی یوز بیك نفوسه بالغ اوله رق ، قراده کی اهالی دخی اولمقدار اعتبار ایدیلور ایسه اهلینک مجموع مقداری برملیون ایکی یوز بیك نفوسه بالغ اولمش اولور .

فی الواقع ازمئه قدیمه گریده یوزی متجاوز شهر موجود بولمخس اولدینی متحقق ایسه استراوون *Stravon* طرفدن ویریلان معلوماتدن آکلاشلدینی اوزره ذکر اولان شهرلردن یالکز کیدونیا *Kidoniz* و قنوسوس *Knosos* و غورتینا *Tiptuz* جسم بولمخس اولوب، دیگر مؤلفینک افادانه و تحقیقات واقعه دن حاصل اولان نتایج گوره قصور شهرلردن بر چوغی بک کوچک بولمخس اولمسیله هر شهرک اهالیسنی آلتیشر بیك نفوسدن حساب ایتمک پکده طوغری اولدینی کبی قرا اهالیسنک دخی آلتی یوز بیك نفوسدن عبارت بولمخس اولدینه دلالت ایده . بیلجک معلومات تاریخیه مفقود اولدیغندن، سیاح مومی الیهک بو بابده کی تخمیناتده اصابت تامه گوریلمز .

معافیه گریدك و ندیکیلر اداره سنه کچمسندن اول اهالیسی یدى یوز اللی بیك نفوس راده سنده بولمخس اولدینی مروی اوله رق، اول زمان ایسه جزیره اسکیمی قدر معمور اولوب، معموریت قدیمه سی ده ا زیاده ایلمولمخس اولمسیله اهالیسنک دخی اولوقت ده ا زیاده بولمخس اولمسی امور طبعیه دن بولمخس و حقیقه اک مقارن گوریلان تخمیناته نظراً ازمئه قدیمه جزیره اهالیسنک مجموع مقداری ا نفأ بیان اولدینی وجه اوزره بر مبلونه قریب بولمخس اولدیغنک فرض ایدلمی صحت ده ا مقرون اولور ظن ایدرم . فقط آتیده اقسام عانده سنده بر تفصیل بیان اولنه جفی اوزره گریدك اول درجه معمور اولدینی زماندن و ندیک جمهوریتی طرفدن آلمسنه قدر گذران اولان مدت ظرفنده واقع نیجه مناقشات داخله دن و تخریب مملکته بادی اولان دیگر بر چوق وقوعانندن و بونکله برابر بر مدت وقوعولان شدتلی زلزله لردن طولایی اسکی شهرلرک کافه سی محو اوله رق جزیره اهالیسنک مقداری دخی آکلا گوره تدنی ایتمشدر .

گرید جزیره سی و ندیکولره انتقال ایدگی ائشاده، یعنی بیك ایکی یوز درت سنه میلادیه سنه طوغری بر زمانده اهالی جزیره نك مقداری یالکز بش یوز بیك نفوس راده سنده بولمخس اولدینی تخمین اولمقده در . آنجق بو تخمینات دخی پکده طوغری اولماق لازم گلور . چونکه ۷۷۶ نومرو ایله مرقم اوله رق و ندیک

کتابخانه لرنده حالا محفوظ بر مجموعه دن آلتوب نشر اولنان معلوماتدن آگلاشلدیغنی اوزره گریدنک وندیک جمهوریتنک اداره سی آلتنه آلمسندن بر قاج سنه صکره اجرا اولنان تحریرده اهلینک مقداری یوز قرق ایکی بیسک ایکی یوز اللی بش ذکور و یوز یگر می یدی بیسک طقوز یوز سکان طقوز اناث اولمی اوزره ایکی یوز یتمش بیسک ایکی یوز قرق درت نفوسدن عبارت بولنمش اولدیغنی تحققی ایتمش ایدی. بیسک بش یوز یتمش یدی سنه میلادیه سنده یگیدن اجرا اولنان تحریر نفوسده ایسه، کویلر اهللیسی یوز سکان اوج بیسک یدی یوز طقسان سکر نفوسه بالغ اولهرق بونلره شهرلر اهللیسی ضم اولندقدده اهلینک مجموع مقداری ایکی یوز اون طقوز بیسک نفوسدن عبارت بولنمش اولدیغنی آگلاشلش ایدی.

بیسک بش یوز سکان آلتی سنه میلادیه سنده اجرا اولنان تحریر نفوس نتیجه سی دخی همان بو مرکزده اولهرق بیسک آلتی یوز یگر می سکر سنه میلادیه سنده مجدداً اجرا ایدیلان تحریرده ایسه ذکور و اناث اولهرق یالکیز یوز طقسان ایکی بیسک اوج یوز یگر می بش نفوس بولنمش اولدیغنی تبیین ایتمش ایدی.

گیتدجکه نفوسنک عددی کسب ندنی ایتمکده بولنمش اولدیغنی گورلمسی اوزرینه اقل بابده وندیک حکومتنجه بعض تدابیر اتخاذ بولنمش و اشبو تدابیر نتیجه سی اولمی اوزره بر مدت صکره اهالی جزیره ایکی یوز آلتمش بیسک نفوسه بالغ اولمشدر.

بیسک آلتی یوز آلتمش طقوز سنه میلادیه سنده قندیه قلعه سنک عساکر عثمانیه طرفندن ضبط و تسخیری دولت علیه ایله وندیک جمهوریتی بدینده گریده (یگر می درت سنه، اوج آی، سکر گون) دوام ایدن محاربه به نتیجه ویردک گرید تامایله قمع اولمشدر. قحندن اون آلتی، اون سکر سنه صکره جزیره یالکیز اللی بیسک خرسندان و اوتوز ایکی بیسک اسلام اهالی بولنمش اولدیغنی انگلیز سیاح راندولف (Randolph) طرفندن ادعا اولنیور. واقعا اول زمان رسمی تحریر نفوس اجرا اولنمدیغنی جهتله مقدار نفوسه دائر معلومات رسمی مفقود ایسه ده، سیاح موسی الیهک سالف الذکر ادعای اصلاً و قطعاً صحته مقرون اولمدیغنی تفصیلات آتییه مرتبه نبوته ایصال ایدیور. جزیره نك قحنی متعاقب قضا بقضا و قریه بقریه اصحاب املاکك اسم و شهر تلریغنی

و بونلردن هر برینک تحت تصرفده بولان املاکک نوع و مقدار و جسامتی و بو املاکدن آلان ویرکولرک مقادیرینی مبین اوله رق غایت منتظم ایکی قطعه دفتر تنظیم و ترتیب اوله رق، ویرکولر مذکور دفترلر اساسی اوزرینه تحصیل اولمقده ایدی . آنجق اهالی به بعض گونه حقسزلق ایقاع اوله رق فضل ویرکولر تحصیل کیدلدیکی دولته خبر آلمسی اوزرینه بیك یوز اون آتی سنه هجریه سنده غازی سلطان احمد خان ثالث حضرتلری طرفندن سرای هایون قبوجی باشیسی ابراهیم آغا معرفتیه قندیه فاتحی کوبریلی احمد فاضل باشانک خفیدی اولوب، او انشاده کرید و ایسی بولنش اولان نعمان پاشایه بر قطعه فرمان ارسال اوله رق، بونده املاکک یکیدن تحریر ایدلمسی و فرد واحده حقسزلق و تضییقات ایدلامسی اراده اولمسیله، یکیدن دقتله تحریر مبادرت اوله رق اولوقت دیگر ایکی قطعه دفتر ترتیب اولمشدر .

کریدجه « دفتر خاقانی » نامیه معروف بولنش اولان مذکور دفترلردن ایلاک ایکی قطعه سندن یری مجهول بر زمانده غائب اولمش ایدی ایسه ده دیگر قطعه سی و مؤخرآ ترتیب اولندیغی بالاده بیسان اولان دیگر ایکی قطعه دفتر حایه حکومت قوناغسده محفوظ بولنش اولدقلری حالده بوندن برقاج آی اول مذکور قوناغده ظهور ایدن حریق انشاسنده محو اولمش اولدیغی تأسف عظیم ایله خبر آلمشدر. (۱)

مع مافیه مذکور دفترلرک محتویاتنه و باخصوص اولوقت جزیره ده موقع اجرایه وضع اولنش اولان ویرکو اصولنک تفصیلاتنه متعلق اوله رق مذکور دفترلردن برینک مقدمه سنده بولدیغیم بک مهم معلومات تاریخییه دار هنوز کرید مکتوبجیلغنده بولدیغیم انشاده بر رساله (۲) نشر ایتمش اولدیغدن دفاتر مذکوره ده مندرج بولنش اولوب، کریدک اول زمانه عائد تاریخنه جهت تعلق اولان معلوماتی بو وجهه له قورتارمش اولدیغیم کی، الکممل و الکم منتظم بولنش اولان مؤخر ایکی قطعه دفترده اسملری مقید اولان قضا و کویلری و اصحاب املاکی برر برر تدقیق و تعداد

(۱) بو قوناغده ایتالیا عسکری اوتوردیغی حالده حریق ظهور ایتشدر . [لطایع]
 (۲) اشبو رساله روجه اوله رق Τό εις Κρήτην εισαχθέν φορολογικόν σύστημα κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως αὐτῆς دولت علیه طرفندن قمتک ایلاک سنلرنده جزیره ده موقع اجرایه وضع اولان ویرکو اصولی تفصیلاتی « عنوانی تحتیده اوله رق حایه ده طبع و تمثیل ایدمشدر .

ایله قضا بقضا کویلرک و اصحاب املاکک عددینی مبین برقطعه جدول دخی بشقهجه تنظیم و ترتیب اتمش ایدم . دیگر بر کتابده طبع اولسان مذکور جدول عیناً شورایه نقل اولنور .

صورت جدول :

قضا و شهرلرک اسمی	عدد قرا	اصحاب املاک	قضا و شهرلرک اسمی	عدد قرا	اصحاب املاک
نفس حایه	۰	۱۸۲	نقل یکون	۵۲۰	۲۷,۱۴۷
حایه قضایی	۶۴	۴,۵۰۷	بذیه قضایی	۱۰۵	۵,۵۳۱
کیسامو	۹۲	۴,۴۶۰	متوفاج	۹۹	۴,۰۳۸
آیقرون	۵۱	۲,۸۹۲	مالويز « (ماله ویز)	۳۳	۲,۲۳۰
سلنه	۴۴	۱,۸۰۲	تمنوس « (تمه نوس)	۳۶	۱,۱۵۸
اسفاکیه	۱۱	۸۳۵	کنورو	۶۳	۲,۷۱۲
نفس رسو	۰	۱۴۳	پیرربو تبه	۲۸	۱,۱۷۰
رسو قضایی	۸۱	۴,۴۹۰	مه سالاشید	۱۳	۴۸۴
آماري	۴۸	۱,۷۰۱	مرابلا	۲۳	۲,۳۰۲
میلو پو تامو	۶۹	۳,۶۲۰	پراپتره	۱۹	۱,۹۵۶
آی واصل	۶۰	۱,۵۱۵	استیه « (ایستیا)	۵۲	۲,۳۱۲
یکون	۵۲۰	۲۷,۱۴۷	ررزو	۷۲	۲,۷۸۳
			جمعاً یکون	۱۰۶۳	۵۳,۸۴۳

جدول مذکور دن مستبان اولدینی اوزره اولوقت گریده الی اوج بیك سکر یوز الی اوج نفر اصحاب املاک وار ایدی .

امدی بوگهی احوالده جاری اولان قواعد مخصوصیه توفیقاً اصحاب املاک دن هر بری برعائله ریسی اعتبار اولنوبده . هر عائله دخی درت اعضادن عبارت بولمیش اولدینی فرض اولنور ایسه شو حالده اول زمان اهالینک مقداری ایکی یوز اون ایکی بیك نفوسدن زیاده بولمیش اولدینی تحقق ایتکده در .

بو حساب ایچون مندرجاتی اساس طوتیلان صوگ ایکی قطعه دفتر رساله مذکوردهده بیان ایلدیگم وجهله قحدن اوتوز یدی سنه صکره . یعنی بیك یدی یوز آتی سنه میلادیه سنده تنظیم و ترتیب اولنورق سیاح مومی الیه راندولف طرفندن و پریلان معلومات ایسه بیك آتی یوز سکمان یدی سنه میلادیه سنه عالد بولدیغندن و شو ایکی تاریخ آراسندن آنجق اون سکر سنه مرور ایدوب مومی الیه طرفندن

بیان اولنان سکسان بیك نفوس اهالینک بو اون سکر سنه ظرفنده ایکی یوز اون ایکی بیکی تجاوز ایتمی ممکناتدن، شوقصیلاته نظر آ راندولف طرفندن اعطا اولنان معلومات براساسه مبتنی اولمیوب، رسمی اولان مذکور دفترلرک محتویاتی اساسی اوزرینه ایدیلان حساب و تخمیناتک دها زیاده صحته مقرون اولدیغنک قبول واعتراف ایدلمسی لزومی میداندهدر .

اسمی انفاً بیان اولوب بیك یدی یوز سکسان سنه میلادی سنه طوغری، یعنی قحندن یوز یگر می بوقدر سنه صکره گریده سیاحت ایتش اولان ساواری Savary جزیره نك اول زمان اهالیسنی اوچ یوز الی بیك نفوس تخمین ایتکده و بیك یدی یوز طقسان بش سنه سنه طوغری کذلک گریده سیاحت ایتش اولان اولیویه Olivier نام دیگر بر فرانسز سیاح ایسه اول زمان اهالی جزیره نك ایکی یوز قرق بیك نفوسدن عبارت بولغش اولدیغنی بیان ایتکدهدر .

بوایکی سیاح طرفندن ویریلان معلومات آراسنده کی تفاوت کلی اولوب، ایکسینک سیاحتی آراسنده کی فرق ایسه یالکز اون بش سنه دن عبارت بولغس سنه نظر آ ساواری نك بیان ایتدیگی اوچ یوز الی بیك نفوسک شو اون بش سنه ظرفنده اولیویه نك سویلدیگی ایکی یوز قرق بیك نفوسه تنزل ایتسیله آرادن یوز اون بیك نفوسک مفقود اولسی دخی غیر قابل اولدیغنی میداندهدر . بناءً علیه بالاده بیان اولنان اک صحیح تخمیناته کوره کربدک قحندن اوتوز یدی سنه صکره اهالی جزیره نك مقداری ایکی یوز اون ایکی بیك نفوسه بالغ اولمسندن، بو مقدارک اساس اتخا ذیله پی در پی تزايد ایدرک اولیویه نك بیاناتی وجهله ایکی یوز قرق بیك نفوسه بالغ اولش اولدیغنک قبول ایدلمسی دها طوغری اولوب، شو حاله کوره ساواری نك بو باده دخی ویردیگی معلوماتک خطادن سالم اولدیغنی درکادرر .

آندریا قوپاسی

[مابعدی نسخه تالیفه]

